

Malé a velké děti v mateřské škole

Prof. RNDr. PhDr. Marie Vágnerová, CSc.

Období mezi 2.a 3. rokem je věkem autonomizace

- Dochází k postupnému osamostatňování a uvolňování z dřívějších vazeb.
- Avšak ve 2 letech mohou některé z nich přetrvávat a bránit adaptaci na nové prostředí.

Postupně se mění zdroj jistoty a bezpečí

- Mezi druhým a třetím rokem začíná být jistota fixována na znalost okolního světa a pravidel jeho fungování.
- Svět lidí je relativně složitý a pro dvouleté dítě je obtížné se v něm orientovat.

Orientace v některých oblastech je pro dvouleté děti zvlášt' obtížná

- Náročná je základní orientace v čase, protože čas plyne a ony jsou tudíž fixované na přítomnost.
- Obtížná je i orientace v chování jiných lidí a jejich úmyslech. Po druhém roce života se začínají rozvíjet představy o tom, proč lidé něco dělají.

Emoční vývoj

- Obtíže v orientaci ve vlastních pocitech a zejména jejich ovládnání.
- Projevy studu a zahanbení jako reakce na kritiku dospělých.
- Začíná se rozvíjet schopnost empatie, dítě se dokáže vcítit do někoho jiného.

Vztah k matce a dalším blízkým osobám

- Ve třetím roce života dochází k odpoutávání z těsné vazby na matku.
- Separáční proces je pozvolný a k separaci by nemělo docházet předčasně.
- Pokud se tak stane, dítě se jen obtížně adaptuje na nové prostředí. Separáční úzkost.

Proces osamostatňování souvisí s rozvojem dalších kompetencí

- Je nutné, aby osamostatňování nebylo spojené s narušením pocitu jistoty a bezpečí.
- Spontánní odpoutávání od matky je spojeno s uvědomováním sebe sama a svých možností.

Předčasné zařazení do mateřské školy

- I adaptace na mateřskou školu vyžaduje určitou zralost a připravenost.
- Pokud by dítě nebylo dostatečně zralé, nástup do MŠ by pro ně byl stresující.

Nástup do mateřské školy je náročný

- Je spojen s nutností akceptovat cizí dospělou autoritu.
- Prostředí mateřské školy je místo, kde dítěti téměř nic osobně nepatří, všechno je i ostatních (chybění intimního teritoria může být náročné).
- Je třeba se zařadit do skupiny neznámých dětí. Vrstevníci poskytují dítěti mnohem méně jistoty než dospělý a nelze od nich očekávat ochranu a toleranci.

Starší předškolní děti a změna jejich kompetencí

- Na konci předškolního věku se mění dětské uvažování.
- Děti začínají uvažovat logičtěji a jejich úvahy nejsou v takové míře ovládány emocemi.

Důležitý je vývoj exekutivních schopností

- V tomto období se významně rozvíjí schopnost řídit vlastní činnost a regulovat své chování. Jejich rozvoj závisí na zrání, ale i na učení.
- Je třeba rozlišovat tzv. „cool“ funkce, které se uplatňují v emočně neutrálních situacích, a „hot“ funkce, které musí pracovat i s emocemi.

Emoční regulace je důležitá i pro adaptaci na nové prostředí

- Emoční regulace umožňuje kontrolovat emoční prožitky i chování, které navozují.
- K rozvoji emoční regulace přispívá lepší orientace ve vlastních pocitech i v pocitech jiných lidí.
- Starší předškoláci už chápou příčiny různých pocitů a nálad.

Náročné může být i zvládnutí vztahů s vrstevníky

- Předškolní dítě musí zvládnout:
 - Soupeření a sebeprosazení.
 - Naučit se sdílet a spolupracovat.
 - Projevovat solidaritu, soucit a oporu.
 - Naučit se zvládat konflikty a ovládat agresivitu.
 - Naučit se zvládat pocity lítosti a zklamání související s odmítnutím.

Mateřská škola je významným činitelem dětské socializace

- Může významně přispět k rozvoji socializace a kompenzovat nedostatek zkušeností z rodiny.
- Avšak může ji negativně ovlivnit i odmítavý postoj rodiny k zařazení do MŠ.

Různé aspekty socializace starších předškoláků

- Vývoj morálního uvažování, tj. rozlišení toho, co je dobré a co je špatné.
- Osvojování konvenčních pravidel, tj. co se kdy má nebo nemá dělat.
- Předškolní věk je kritickým obdobím rozvoje prosociálního chování.

Osvojování pravidel chování

- Znalost pravidel je leckdy v nesouladu s neschopností ovládat svoje chování. Význam emočního faktoru.
- V tomto období se rozvíjí dětské svědomí a nemělo by být slabé ani přehnaně silné.

Postoj ke světu i sobě samému u starších předškoláků

- Nereálný optimismus slouží k udržení pocitu jistoty.
- Nekritičnost a přehnaný důraz na sebe vede leckdy k vychloubání.
- Potřeba prokázat svoje schopnosti, může vést k přecitlivělosti na neúspěch.
- Sebepojetí je závislé na hodnocení jiných lidí, zatím hlavně dospělých.

DĚKUJI ZA POZORNOST
